

Bonadsmålning. 1824.

Krönika 2016

Släktmötet på JönsJonsgården.

När vi i dag träder in i stuan i boningslängan finner vi en nyligen upphängd boningsmålning. Den har länge legat gömd, bortglömd här på JönsJonsgården.

Bonadsmålning är en folkkonst utan motsvarighet i andra länder. Den äldsta kända bonadsmålningen är från 1630-talet.

Här förmedlades ett bildbudskap, som till stor del var bekant för betraktaren på 1700 - 1800-talet. Det var Biblens historia, gamla och nya Testamentet - Vanligtvis medföljde en förklarande text till bilderna och hänvisning till bibelställe, som bilden illustrerade.

Dessa bonadsmålningar hängdes upp i stugorna på rena timmerväggarna, tillsammans med vackra vävda dukar vid jultid och andra högtider. Bonadsmålningen var en fattigmansbibel. Bonadsmålaren översatte med sin pensel Biblens budskap till sin egen tid och gjorde det synligt i småländska och halländska stugor. Målandet var ofta vinterarbete i belysning av hemmastöpta stearinljus och tranlampor. Penslar tillverkade målaren åt sig själv utav hår av tagel, ekorrsvans eller svinborst.

Färgerna blandade man själv. Inhandlade några grundfärger. Man kokade, silade och blandade färgämnen med lim och krita, med äggula och fisklim.

De äldsta bonaderna målades på linneväv, på bitar av resttyg, oftast bara en enkel bild eller två. Omkring 1800 blev det vanligaste underlaget papper. Man kunde klistra ihop flera bilder, till långa bonader på flera meter. Det blev en massproduktion. Man började använda træklicheer, mallar till figurerna. Olika personer upprepades i exakt lika form. Färgläggningen varierades i stället för teckningen.

Bonadsmålarna daterade i stor utsträckning sina målningar, skrev emellanåt sina initialer - men mycket sällan ut sina namn. Bonadsmålningarna är i stor utsträckning en anonym folkkonst!

Vem målade dessa bonader? Målarna var självlärt folk ute i stugorna, i små gårdar och torp. Några var hantverkare t.ex kistmålare, möbelmålare, men flertalet var amatörmålare ute i stugorna. Man bodde på samma ort generation efter generation. Familjerna var barnrika. Många deltog i denna verksamhet. Man arbetade tillsammans, många i byn höll på med måla bonader. Grupper bildades.

Karta!

Verksamheten var centrerad till Västergötland, Halland och norra Skåne.

Under denna tid, 1700-1800-talet, fanns olika målargrupper i sydsvenska inlandet. Sunneboskolan var en av dem. Vår allmogebonad hör till den. Målad 1824. Andra grupper var Unnarydsskolan, Åsgruppen, Femsjögruppen, Knäredsskola. Upphovsmannen till Sunneboskolan var Nils Persson, son till "Per i Lusshult". Enbart inom denna enda familj var inte mindre än ett 30-tal målare verksamma. Hur många bonader det totalt funnits i Sunnebo, vet man inte, men av de 110 man känner, har endast 17 signerat sin bild. Vår bonad är inte signerad. Många känns igen på deras egna färger och personliga stil, därför har antikvarier hänfört vår bonad till Sunneboskolan.

Bonaderna betingade varierande pris men togs många gånger med i bouppteckningar på 1700-1800-talet, vilket visar, att det inte var något obetydligt pris, som bonaderna betingade.

Med vandrande försäljare spreds bonaderna. I en uppteckning från Sunnebo står det - "ofta fick gubben ge sig ut och sälja det gumman målat - och då tog han även emot beställningar till nästa vinter". Ofta har målandet varit en födkrok för de fattiga - för att få bröd för dagen.

Efter hand förlorade bonadsmålningarna sitt anseende och verksamheten upphörde på 1870-talet. Ett nytt byggnadssätt av husen, tapeter gjorde sitt inträde vid inredning och importerade tyska färglitografier täckte väggarna i stället.

Bonadsmålningen hamnade på skräpkammaren! Har funnits hoprullade i trossbottnar eller använts som isoleringsmaterial i väggar eller runt fönster.

Denna bonad låg bortglömd på vinden, ovanpå boningslängan här, hoprullad och obemärkt längst inne i en låda, och hittades för flera år sedan. Inget motsäger möjligheten, att den varit upphängd här på Jönsjonsgården under första hälften av 1800-talet.

Här ser vi denna bonad. Det är den bonadsmålning från Sunnebo. Målad på papper, förmodligen från Skree papperbruk. Längd 3,5 meter med 6 bilder. Årtalet är 1824. Inget namn. Ingen signatur.

Texten lyder: *Sakarie bebådelse Luc.1 Cap. **Sakarias får budskap av ängeln att hans åldriga hustru Elisabeth ska föda ett barn, som ska få namnet Johannes. Sakarias blir från den stunden stum i nio månader.** Marie bebådelse Luc. 1 Cap. **Jungfru Maria får veta, att hon ska bli havande och föda en son, som ska få namnet Jesus.** Marie helsning till Elisabet. **Maria beger sig till sin släkting Elisabeth, Sakarias hustru.** Om Cristi födelse i Betlehem i Judalandet Luc.2 Cap. **Jesu födelse i Betlehem.**Anno 1824. Simions lofsång. Luc 2 Cap. **Simeon, en rättfärdig och from man i Jerusalem har fått veta, att han ska inte dö förrän han har fått skåda Jesus, Guds son.** Joseph får uppenbarelse i sömnen at fly in uti Egyptri. Matt 2 **I en dröm får Josef bud, att genast bege sig till Egypten med Maria och barnet, att fly från Betlehem, då Kejsar Herodes ämnar att döda alla nyfödda barn.***

2 juli 2016 Marianne af Ugglas